

Language Czech

Text

Druhová ochrana

Autoři: Pavel Benda, Petr Bauer, Vladislav Kopecký

Ochrana genofondu

I. Podpora starých a krajových odrůd ovocných dřevin na území CHKO Labský pískovec

Uplynulý století přineslo výrazné změny ve způsobu zemědělského hospodaření i ve vztahu člověka k přírodě. Při zcelování pozemků bylo zlikvidováno velké množství ovocných stromů, intenzifikace v zemědělské výrobě rovněž nepříjemněla obnově ovocných dřevin ve volné krajině, a to zejména v málo přezrálých oblastech. V současné době se zvýšila povinnost dochovaných výsadeb blíže ke svému konci. Naštěstí v posledních letech začala být organizována a naděněně mapovat staré a mástně odrůdy ovocných dřevin a postupně je navracet do krajiny. Mezi nejaktivnější patří některé správy chráněných krajinných oblastí.

Jedním z projektů Správy CHKO Labský pískovec na podporu mástně genofondu je projekt na záchranu starých a krajových odrůd ovocných stromů, který je správe ve spolupráci se Středně zahradnickou a zemědělskou školou A. E. Komerse v Děčíně - Libverdě, Ekologickým centrem Meluzína RC AB, s Mendelovou zemědělskou a lesnickou univerzitou v Brně a se Správou CHKO Česká stádoho.

Cíle projektu:

- průzkum území, mapování a evidence starých a krajových odrůd
- zachovat tyto odrůdy v archivním sadu pro další generace
- vrátit tyto odrůdy do krajiny (např. ve formě alejí nebo rozptýlené zeleně)

Správa Chráněné krajinné oblasti Labský pískovec započala v roce 1998 s mapováním starých odrůd v krajině a podařilo se jí získat základní přehled o pěstovaných starých odrůdách jablek na území CHKO a v jeho blízkém okolí. Na území Labského pískovce jsou ovocná dřevina zastoupeny nejvíce při hranici s Českým stádoho. Jedná se zejména o okolí Jáchova, Veselého, Markvartic, Srbské Kamenice, při Českém Kamenice.

Mezi nejčastěji nalezené odrůdy v území patří Bernská růžová, Boskoopská, Blenheimská rejeta, Croncelská, Gascoygného Jarlatová, Harbertova rejeta, Parměna zlatá zimní, Panenská Česká, Puněová, Vilčovo. Dále je možno jmenovat Boskoopská červená, Kardinálův (Jáchov), Broskvová letní, Watervlietská mramorovaná, Bismarkovo, Ontario, Zvonková, Londýnská, Oldenburkovo a řehťák soudkovitý.

Výsledky projektu:

Správní CHKO Labská páskovce založila, aby se spolupodílela na založení tísňových genofondových ploch v Doubicích, Kamenické Stráni a v Dávně Libverdě, kde budou tyto odrůdy archivovány. Dále pak zajistila dosadbu ovocné aleje podél komunikace Bynovec a Rávoň a výsadbu podél polní cesty v Markvarticích. Celkem se podařilo namnožit a vysadit přes 300 stromů starých odrůd jablonů.

Pozornost je také věnována plánům druhů ovocných dřevin. Bylo nalezeno několik exemplářů plánů hrušňů v okolí Kamenické Stráni. Ty byly namnoženy naroubováním na semenné podnože v počtu několika desítek stromů a vysazeny do krajiny. Správní CHKO Labská páskovce se pokouší rovněž množit plané hrušně a těeň prostřednictvím výševě.

II. Záchrana genofondu populace topolu černého (*Populus nigra*) v CHKO Labská páskovce

Již v polovině devadesátých let minulého století jsme se začali na Správní Chráněné krajinné oblasti Labská páskovce zabývat myšlenkou na podporu a navrácení na domácí dřeviny - topolu černého zpět do volné krajiny.

Topol černý je na je nejrychleji rostoucí dřevina dosahující 20ctyhodných rozměrů. Topol černý ve věku sta let má 3/4e má u paty kmene průměr i přes 1 metr a dosahuje 1/2ky okolo 30 a 40 metrů. Není dlouhověkou dřevinou, dožívá se pouze 150 let. Topol černý roste bezprostředně u vodního toku na úterkových náplavech, kde nemá 3/4dní konkurenční rostliny. Plně mu naopak vyhovují ekologické podmínky v podobě dostatku spodní vody.

Pro se topol černý stal na je nejohroženější dřevinou? Hlavními příčinami jeho úbytku jsou razantní zásahy do přirozených toků našich velkých řek, likvidace přirozených stanovišť a zmaření ve vodním režimu, zejména snížení hladiny podzemní vody. V sousedním Sasku došlo k takovému ohrožení topolu černého, 3/4e v několika kilometrech úseku od státní hranice s ČR po Drážbany je pouze jeden živý strom.

Cílem projektu, který byl začal v roce 1998, je zachování a posílení původní populace topolu černého zejména na území CHKO Labská páskovce, a dále pak v celé nivě řeky Labe mezi ústím nad Labem a Bad Schandau v SRN. Populace topolu černého je zde velmi ohrožena vnějšími vlivy, které způsobily téměř zánik této dřeviny. Největší podíl na vymizení topolu má úlověk, který vymýtil velké množství stromů podél řeky Labe a nahradil je nepůvodním topolem kanadským. Na snížení počtu početněho stavu se rovněž 1/2 významně podílely i choroby, které velmi citelně oslabují zdravotní stav celé populace.

Správní CHKO Labská páskovce oslovila výzkumný ústav okrasného zahradnictví v Práhoně s žádostí o pomoc při záchraně topolu černého v CHKO Labská páskovce. V roce 1998 bylo provedeno terénní šetření. Rok poté se uskutečnil odběr vzorků s reprodukčními orgány, které byly použity pro křížení s odolnějšími populacemi topolu černého z dřevu zlepšené zdravotního stavu a odolnosti proti chorobám. Vždy byl jako použit domáci topol černý.

Pro jaro roku 2001 byli připraveni první jedinci k výsadbě pro lokality v labské nivě. Výsadba proběhla počátkem měsíce dubna a následně bylo provedeno kosení, který bylo poměrně komplikované kvůli výskytu invazních druhů (netýkavka lžnatá a křídlatka japonská). Celkem se ujalo cca 70 % jedinců. Ve výsadbě topolů jsme pokračovali i v následujících letech za ústí Střední zahradnické a zemědělské úkoly

A.E. Komerse v DÄŕÄŕÄnÄŕ-LibverdÄŕ, a stÄŕtnÄŕho podniku PovodÄŕ Labe, kterÄŕ½ se ujal nÄŕslednÄŕ pÄŕÄŕe.

Pro financovÄŕnÄŕ tohoto projektu bylo vyuÄŕito prostÄŕedkÄŕ z programu PÄŕÄŕe o krajinu Ministerstva ÄŕivotnÄŕho prostÄŕedÄŕ.

III. PosÄŕlenÄŕ populace a monitoring ÄŕabnÄŕku vzplÄŕvavÄŕho (*Luronium natans*) na ÄŕzemÄŕ CHKO LabskÄŕ pÄŕskovce

ÄŕabnÄŕek vzplÄŕvavÄŕ½ je znovu objevenÄŕm druhem pro Äŕeskou flÄŕru a v souÄŕasnÄŕ dobÄŕ zaÄŕazen v ÄŕervenÄŕm seznamu do kategorie C1 äŕ kriticky ohroÄŕenÄŕ½ druh. V pÄŕÄŕodnÄŕm prostÄŕedÄŕ se nachÄŕzÄŕ pouze v LabskÄŕch pÄŕskovcÄŕch, kde mÄŕ; v souÄŕasnÄŕ dobÄŕ ÄŕtyÄŕi lokality. DvÄŕ jsou pÄŕvodnÄŕmi lokalitami vÄŕskytu tohoto druhu. JednÄŕ; se o KrÄŕlovomlÄŕnskÄŕ½ rybnÄŕk a poÄŕÄŕnÄŕ nÄŕdrÄŕ½ poblÄŕ½ obce MaxiÄŕky.

Po objevenÄŕ do tÄŕ doby v ÄŕR vyhynulÄŕho ÄŕabnÄŕku vzplÄŕvavÄŕho na ÄŕzemÄŕ CHKO LabskÄŕ pÄŕskovce, sprÄŕ;va kontaktovala AOPK ÄŕR v Praze a BotanickÄŕ½ Äŕstav AV ÄŕR v TÄŕeboni a poÄŕÄŕdala tyto instituce o konzultaci k otÄŕzce vytvoÄŕenÄŕ malÄŕch vodnÄŕch ploch, do kterÄŕch by se ÄŕabnÄŕek pÄŕenesl. ZÄŕmÄŕr pÄŕenesenÄŕ ÄŕabnÄŕku byl oslovenÄŕmi institucemi doporuÄŕen.

Pro posÄŕlenÄŕ populace tohoto druhu bylo vytvoÄŕeno SprÄŕ;vou CHKO LabskÄŕ pÄŕskovce nÄŕkolik tÄŕnÄŕ. Do tÄŕchto tÄŕnÄŕ bylo pÄŕeneseno v roce 2001 okolo 5 rostlinek ÄŕabnÄŕku, ale pouze ve dvou vodnÄŕch plochÄŕch se ÄŕabnÄŕek uchytil. V tÄŕ Äŕce nad poÄŕÄŕnÄŕ nÄŕdrÄŕ½, pÄŕi kontrole v mÄŕsÄŕci Äŕervnu roku 2002 ÄŕabnÄŕek vytvoÄŕil populaci ÄŕÄtajÄŕcÄŕ do 30 jedincÄŕ. Koncem roku 2002 se dokonce rozrostl na ploÅŕe do 1 m² s vÄŕe jak desÄŕtkou kvetoucÄŕ rostlin a celkovÄŕm poÄŕtem pÄŕes 100 jednotlivÄŕch kusÄŕ a vytvoÄŕil homogennÄŕ hustÄŕ zÄŕpoj. VytvoÄŕila se zde velmi silnÄŕ; populace a bylo rozhodnuto, Äŕe od roku 2004 na nÄŕ bude rovnÄŕÄŕ monitorovÄŕnÄŕ poÄŕetnÄŕ stav. V dalÄŕ;Äŕ novÄŕ tÄŕ Äŕce je pouze jen nÄŕkolik slabÄŕ;Äŕ jedincÄŕ s omezenou vitalitou. Z praktickÄŕch pozorovÄŕnÄŕ a zkuÅŕenostÄŕ lze ÄŕÄci, Äŕe limitujÄŕmi podmÄŕnkami ÄŕspÄŕÄŕnÄŕho vysazenÄŕ se zdajÄŕ bÄŕt kvalita vody a svÄŕtelnÄŕ podmÄŕnky. ÄŕabnÄŕek vyÄŕaduje velmi kvalitnÄŕ pramenitou vodu s nÄŕzkÄŕm obsahem minerÄŕlnÄŕch lÄŕtek; jde tedy o oligotrofnÄŕ prostÄŕedÄŕ a nÄŕroky na svÄŕtlo jsou takÄŕ velmi vysokÄŕ. V novÄŕ vybudovanÄŕch tÄŕnÄŕch se ÄŕabnÄŕek uchytil pouze v tÄŕ, kterÄŕ; je plnÄŕ oslunÄŕna a pÄŕÄŕmÄŕ svÄŕtelnÄŕ paprsky dopadajÄŕ tÄŕmÄŕ celÄŕ½ den na vodnÄŕ hladinu. Hloubka tÄŕnÄŕ se pohybuje okolo 0,5 äŕ 1 metru a rozmÄŕry jsou v prÄŕmÄŕru mezi 20 aÄŕ 30 m².

V rÄŕmci monitoringu jsou provÄŕdÄŕny pravidelnÄŕ (jednorÄŕnÄŕ) analÄŕzy chemismu vody (viz tabulkovÄŕ; ÄŕÄŕst) v autorizovanÄŕ laboratoÄŕi stÄŕtnÄŕho podniku PovodÄŕ Labe, laboratoÄŕe DÄŕÄŕÄn (ÄŕIA Äŕ. 1264.2), MalÄŕovice, DÄŕÄŕÄn, tyto vÄŕsledky jsou pÄŕedÄŕvÄŕny v tiÄŕtÄŕnÄŕ podobÄŕ a jsou rovnÄŕÄŕ uloÅŕeny v archivu laboratoÄŕÄŕ. SledovanÄŕmi ukazateli jsou: pH, vodivost, Ca+Mg, SO₄, Cl, N-NH₄, N-NO₃, P celk., Na, K, Ca a Mg. NejvÄŕznamnÄŕjÄŕ vÄŕkyvy jsou zaznamenÄŕny u KrÄŕlovomlÄŕnskÄŕho rybnÄŕka, kde kolÄŕsÄŕ; pH vÄŕe jak o jeden stupeÄŕ (1,16) oproti rozboru z roku 2003 (bÄŕezen). U ostatnÄŕch ukazatelÄŕ a lokalit nebylo zaznamenÄŕno vÄŕraznÄŕjÄŕ kolÄŕsÄŕnÄŕ.

Pro sledovÄŕnÄŕ velikosti populace byl zvoleny dvÄŕ metody:

PoÄŕÄŕnÄŕ nÄŕdrÄŕ½ je fotografovÄŕna od roku 2002 a novÄŕ; tÄŕÄŕka od roku 2003. Velikost populace a pokryvnost na vodnÄŕ hladinÄŕ bude vyhodnocovÄŕna fotometrickÄŕmi metodami.

U KrÄŕlovomlÄŕnskÄŕho rybnÄŕka musela bÄŕt zvolena odliÄŕnÄŕ; metoda. V roce 2004 byla na dno

rybníka bylo umístěna zvlášť a asi půl metru pod hladinou byly ukotveny břeje vymežující porost trvalky.

Prozatím se nepodařilo zjistit příčiny neúspěšnosti přenesení trvalky na některé lokality. V dalších letech plánujeme opakovat pokus s vysazením trvalky do obnovených nádrží, bude však otázkou s jakou úspěšností.

IV. Ochrana genofondu lučních druhů a rostlinných společenstev

Louky a pastviny jsou většinou druhotně vzniklá společenstva, která z velké části vytvořil svou činností člověk. Luční společenstva jsou proto závislá na lidské dodatečné energii v podobě sejení a pastvy skotem, ovciemi či kozami.

Společenstva tzv. květnatých nebo druhově bohatých luk se vyznačují výšším druhově bohatstvím nejen rostlinných druhů, ale i z bezobratlých, zejména hmyzu. Louky a pastviny tvoří v krajině volný prostor a staly nedílnou součástí kulturní krajiny.

Velmi negativně ovlivnila květnatou louku intenzifikace zemědělské výroby v minulých desetiletích, která způsobila zánik mnoha květnatých a druhově bohatých luk a pastvin a byly vytvořeny monokultury jedné plodiny nebo luční porosty s několika málo druhy trav.

Management a péče o luční porosty si klade za cíl záchranu a zachování, jak jednotlivých lučních druhů, tak celých společenstev rostlinných, ale především záměrem ochrany je i zánada zánstupů hmyzu, existenci závislých na vybraných rostlinách.

Aktivní ochrana druhově bohatých či mokřadních luk spočívá v péči o nář, tzn. pravidelně péče o kosení a odstraňování posejné biomasy nebo jetrně pastva a následně kosení nedopaská. Na zanedbaných lučních porostech je prováděno odstraňování nářletových dřevin či obnova vodního režimu.

Administrativní ochrana spočívá ve vyhlášení zvlášť chráněných území (přírodních rezervací a památek či plochy maloplošného rozsahu). Na proces vyhlášení navazuje péče, která je zakotvena ve zpracované plánu péče pro zvlášť chráněná území.

V současně době SCHO Labské páškovce zajišťuje kosení na zhruba 20-ti hektarech těchto cenných luk.

Přehled významných lučních druhů na které je zaměřena péče: ostřice chabá (*Carex flacca*), ostřice plstnatá (*Carex tomentosa*), ocůn jesenní (*Colchicum autumnale*), bukvice lékařská (*Betonica officinalis*), hadí mord názká (*Scorzonera humilis*), oman vrbolistý (*Inula salicina*), vřtůd obecný (*Polygala vulgaris*), žertkus luční (*Succisa pratensis*), pryskyřník hláznatý (*Ranunculus bulbosus*), prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), tuřebník obecný (*Filipendula vulgaris*), zvoneček černý (*Phyteuma nigrum*), pcháň bílá (*Cirsium canum*), prha arnika (*Arnica montana*), koprůk řitolistý (*Meum athamanticum*) a další luční druhy.

V. Zhodnocení současné populace a jedinců tisů červených (*Taxus baccata*) a možnosti jeho reintrodukce na původní místa v přírodě nebo jině vhodně stanoviště na území CHKO Labské páškovce

Projekt zaměřený na tis červený by měl zhodnotit možnost obnovy populace v CHKO Labské páškovce a blíže okolí míst dřívě a jlověho u dřívě. Z realizací

projektu zařadila Ing. I. Roubřkově; v rámci své doktorandské práce a je prozatím na pokračování rozborových prací, které mají v první řadě potvrdit výtisky tisu v zjiřmově země z řadných historických pramenů.

Ve další řadě bude nutné zmapovat jednotlivce a populace na lokalitách v Běřezinách a v Jlově u Dřevěna. Práce se zaměří zejména na:

- změření taxačních údajů dřevin
- zjištění zastoupení pohlaví
- zhotovení fytoecnologických snímků, případně sběr herbářových polokvět
- provedení půdních sond a odebrání půdních vzorků na rozbor
- odběr pupenů z tisu pro stanovení půřbnosti a původnosti jednotlivců a populací

Po sběru dat a informací z historických pramenů a terénních šetření budou provedena širší opatření a doporučení, která se budou týkat následujících okruhů:

- vyhledání vhodných míst pro obnovení a rekonstrukci populace tisu
- ověření kvality vhodných lokalit v terénu a jejich průzkum
- vypracování širších opatření a návrhů jednotlivých doporučení

Jednotlivé kroky vedoucí k první většadbě tisu do volné půřrody budou jistě velmi složitě, ale při podpoře, dobré vůli a vytrvalosti lze v dohledném časovém horizontu realizovat první většadby tisu šerveněho v našem země.

VI. Špřání; reintrodukce sokola štěhovavěho (*Falco peregrinus*)

Oblast šesko šně meckých Labských pškovců (šeskosaskěho většcarska) patřila od praděvna k nejvěznamnějším hřdičím tohoto dravce v Evropě. První změnka o sokolovi štěhovavěm z šeskě Labských pškovců (šeskěho většcarska) pocházě od NřHLřKA (1864). CREUTZ (1935) ho uvěď pro zdejší oblast jako charakteristickěho skalního hřdiče. Podle LOOSE (1915) hřdilo v oblasti okolo 10 pšřů. MICHEL (1929) potvrzuje většinu hřdičů uděvaných Loosem. FřRSTER (1938) uděvě hřdění 5 pšřů. BřRTA (1961) informuje, šve v roce 1960 hřdil u Dolního šlebu. VALENTA (1967) uvěď hřdičě v Tiských štěních, v poles Bynov, Dolní šleb, šertova Voda, v okolí Hřenska a Mezně. Hřdění v Kyjovšm šdolě na Oričch většřch v roce 1947 prokřzal Heinrich. VONDRřřEK (1976) zaznamenal údaje Holeřřka a švarce o hřdění u Dřevěna v letech 1949 - 1950 a u Labské Šřně do roku 1966. V dalších letech zde podle šleně lesnků byly pozorovně pouze nehnřdění ptěci. DVOřřK (1977) prokřzal hřdění v roce 1948 v Tiských štěních a potvrzeně hřdění v roce 1951 na Dřevěnskěm Šněřnřku, které v roce 1964 zaniklo. Ječtě v šedesčtech letech byla pravidelně obsazena šada hřdičů. Poslední hřdění na jednotlivých lokalitách jsou zněma z let 1950 Dřevěn, 1953 Bynovec, Zadní Doubice, 1960 Břř, Šněřnřk, 1963 Jetřichovice, 1965 Vysokř; Lřpa, 1966 Labskř; Šřř, 1970 Hřensko (VONDRřřEK 1976). V šedesčtech a sedmdesčtech letech dvacčš stoletě docházě v celě štědně Evropě k prudkěmu poklesu stavů, které š skončil jeho šplněm vymizeněm. Pšřřin bylo hned nřkolik šně řuženě na hřdiččch, odstřel, vybřřně mlěřřat a zejména problěmy s reprodukčě, které byly vyvolěny masověm pouřřně pesticidů v zemědělstvě. Ty se v třlech ptěřhř hromadily a pokud nezpřsily pšřmo jejich smřt, tak zapřřřily jejich neplodnost šně řuženě defektněch vajřřek (např. s velmi tenkou šřřpkou, kterou samice pšř vysezovně rozměřkala). Načtě ště se podařřilo zvlědnout chov tohoto druhu v zajetě a takě vypracovat efektivně metodiku jeho vypouřřně zpřř do půřrody. Tak se v řadných zeměch Evropy začalo opřřt s jeho vypouřřněm (reintrodukčě) zpřř na vhodně hřdičč. Pro našě oblast byl klěřově

program znovunavrácení tohoto druhu do oblasti sousedního Národního parku Sasko-
Á ½carsko (Nationalpark Sächsische Schweiz), při kterém se samozřejmě počítalo s tím,
že se ptáči vrátí i na území Českého Á ½carska. V letech 1989 - 96 do bylo vypuštěno
celkem 77 ptáků. První významný úspěch byly znaky osídlení Českého Á ½carska sokolem
pocházející z roku 1994, kdy pravděpodobně vyhnědil 1 pář na Kádelních stáncích (Jago, i,
Horal, Hort). Od roku 1996, kdy bylo prokázáno hnízdění hned na dvou místech, každoročně
opět hnízdí. V tomto roce byla také do hnízda sokolů podložena dvě umělé odchovány
mláďata, která byla pářem pářena. V roce 2004 hnízdilo celkem 9 pářů a v roce 2005 bylo
zjištěno celkem 8 teritoriálních pářů.

V současné době jsou sokoli stále hůž hnízdit v Českosaském Á ½carsku
nejméně stejně populací tohoto druhu ve střední Evropě (v současné době pro Českou i
německou ústí pískovců cca 20 pářů). Díky úspěšnému hnízdění ústí mláďat
opuštěná území a pářirození osidluje další oblasti.

Literatura:

- BARTA Z. 1961: K úru velému (BUBO BUBO) na Dánsku. Ochrana pářů 16, Praha: 56-57.
- CREUTZ G. 1935: Die Felsbrüder des Elbsandsteingebirges. Sonderdruck aus Beiträge zur Fortpflanzungsbiologie der Vögel. Jahrgang 11, Nr. 6: 197-209.
- DVOŘÁK V. 1977: Ochrana dravců a myslivost na okrese Dánsko. Dánsko vlastivědné zprávy 1, Dánsko: 27-30.
- FÜRSTER H. 1938: Aus der Tierwelt der Sächsisch - Böhmischen Schweiz. Beiträge zu einem Heimatbuch der Sächsischen Schweiz. Wilhelm Polkmann Dresden.
- LOOS K. 1915: Der Wanderfalke in Böhmen. Österreichische Monatschrift für den naturwissenschaftlichen Unterricht 11, Tempsfy Wien: 4-6, 54-57, 136-140, 182-186, 227-234, 283-286, 321-324.
- MICHEL J. 1925: Tiere der Heimat. Dánsko.
- NÄHLK F. 1864: Průvodce po Českém Á ½carsku, jež leží v sousedství Saského Á ½carska. Julius Reinhold Český Kamenice.
- VALENTA B. 1967b: Sokol stále hůž na Dánsku. Dánsko vlastivědné zprávy, ústí, Dánsko: 6-8.
- VONDRÁEK J. 1976c: Sokolovití dravci v Severočeském kraji. (I. pářice skupiny pro úzkum dravců a sov). Sbor. Severočes. muzea, Ser. Natur. 8, Liberec: 67-78.

VII. Reintrodukce lososa obecného (*Salmo salar*) do Českého Á ½carska

Je zajímavé jak hluboce a zájemně i neznámí lidé je v naší veřejnosti zakoupení mylně
názor na hojnost lososů v dávných dobách, která byl ovlivněn údajem Friše (1859),
že za úasá Karla IV. byl losos ve Vltavě a v Labi tak obecnou rybou, že sobě služeby
lid v Praze a v Litoměřicích při vstoupení do služeby vymíoval, že mu nesmě bít dín k
obědu losos za třden více než dvakrát. Zdě se vřak, že se jednalo o udělosti naprosto
vůžimeání, ale v ústní tradici pářevějí a zevěobecňovaně, jak ukázal Teplě
(1937), která doslovně napsal, že v ústí byl losos povědy pochoutkou velkých
pánů, ovějem i poddaně úlovk při úekách se pářivil, nejvíce pokradmo. Dnes uže
není nic. Osud Českých lososů se díky znečištění vod a zejména díky budování
řžných migračních bariér, zejména po druhé světově vřice.

Náš úst se v devadesátých letech začala vřazně zlepšovovat kvalita vody nejen u nás, ale
i v dalších střední Evropy. Byl zahájen program ústí Losos 2000, která si vytkl za cíl návrat
tohoto druhu do vybraných vodních toků v Evropě (zejména v EU). U nás se na financování
ústí akce podílejí Český rybářský svaz a zejména Ministerstvo úžitného prostředí

Ř. Tak bylo možná zažít znovu s obnovou zaniklé populace lososa i v České republice. Vybrána byla tři povodň. V povodň Kamenice to je Velká Bělá, vlastní řeka Kamenice v Národném parku České Á včarsko a včznamnč pravostrannč pátok Chřibská Kamenice, v povodň Ohře Libockč potok a v povodň Ploučnice Jeřtčskč potok. Do těchto vodň tokč je systematicky od roku 1998 vypouštčn, do každčho vodňho toku každoročnč dovč v počtu desčtek tisíc kusč, plčdek lososa (včvojovč; fčze ryby krčtce po vykulenč z jikry), coč je obdobč, kdy si začnč uklčdat do svč pamčti chučř či včni čsvčho potoka či řčky. Pčvod těchto načich lososč je ve včdsku v řece Lagan, kde dosud existuje silnč divokč populace těchto ryb. Tam je řčst dospčlčch lososč pravidelnč odchytčvčna a umčle vytčřna. Po vypouštčn do svčho novčho domova zde mladč lososi, nazčvanč v čto fčzi včvoje strdlice, zčstvčvajč asi dva roky a pak čhnou do moč, kde zčstvčvajč pčibličnč dalč dva roky a kde takč dospčjč. Potč čhnou zpčt do čsvčchč potokč a řek. Po velmi namčhavčm tahu a mnohdy po četnčch porančnčch zpčsobenčch pči čpravč těchto mčst, spousta lososč uhyne. řčst včjak pčečije a čhne zpčt do moč. Po zotavenč se mohou opčt zčastnit nčsledujčho (nebo i nčkolika dalčch) tahu zpčt do svč řeky.

Je skutečnč opčt cesta z moč k nčm již bezproblčmovč? Co se čře řeku Labe od moč k načim stčtnčm hraničm, respektive ke Stčjekovu, tak ano. Vybudovčnčm rybčho pčechodu v nčmeckčm Geesthachtu, nedaleko čstč Labe do Severnčho moč, dočlo opčt k otevřenč pradžvnč migračnč cesty. Situace u nčs je včjak velmi komplikovanč. Načie vodň toky jsou čzamočenyč obrovskčm množstvčm vodňch dčl řčznčch dimenzč, bohučel včtčina z nich je pro tah ryb neprčchodnč. Budovčnč rybčch pčechodč je vč velmi nčkladnč, technicky sločitč a takč nčročnč z administrativnčho hlediska. Jako pčklad mohu uvčst v současnč dobč již hotovč dva rybč pčechody na řece Kamenici v Národném parku České Á včcarsko. Zde jsou dva jezy vybudovanč koncem 19. stoletč, kterč majč za čkol vzdouvat vodu za čelem provozu turistickč atrakce č pčevoz na lodičkčch. Ty stčly nčkolik milionč korun a jejich konstrukce a stavebnč prčce byly dčky extrčmnčm pčřrodnčm podmčnkčm mimořčdnč nčročnč a pravdčpodobnč nemajč v Ř analogii.

Poslednč řčnovč den roku 2002 dočlo tedy k dlouho očekčvanč a mimořčdnč včznamnč udčlosti nejen pro rybčř, ale i včechny, kterčm nenč načie pčřroda a osud ryb v načich vodčch lhostejnč. Za velčho zčjmu mčdič byli po včce neč padesčti letech odloveni v řčce Kamenici na čzemč Národnčho parku České Á včcarsko prvň dospčlč lososi obecnč. Pčedchčzely tomu prčzkumy provčdčnč na dolnčm toku Kamenice a Ploučnice o čden dčve, pči kterčch byly zjičtčni dva lososi v řece Kamenici (nepodačilo se je včjak odlovit). Odloveni byli celkem tři samci a jedna samice. Po zmčřenč a zčřenč byli pučtčni zpčt do Kamenice. Včichni byli starč tč let, coč znamenč, če pochčzeli pravdčpodobnč z vypouštčn z roku 1999. Pči dalčm a poslednčm odlovu 8.11. byl odloven dalč losos a jeřtč jeden byl pozorovčn. Na konci mčsč listopadu bylo pozorovčno dalčch 5 lososč. Tento nespornč čspčch je včjak dčlčm mezistupnčm celčho projektu. Počet zjičtčnčch ryb v Kamenici byl spčje symbolickč. Množstvč lososč vysazovanč v poslednčch letech by mohlo zabezpečit každoročnč nčvrat nčkolika stovek dospčlčch ryb. Zcela zčsadnčm krokem bude čspčnč pčirozenč rozmnočovčnč. I pak bude po určitč obdobje nezbytnč umčlč vysazovčnč za čelem vytvořenč stabilizovanč čivotaschopnč populace.

Pčhled vypouštčnčho množstvč plčdku lososa (povodň řeky Kamenice):
1998 č!č!č! 10 000
1999 č!č!č! 20 000

2000 71 600
2001 80 000
2002 88 300
2003 88 500
2004 98 500
2005 126 000
Å

LITERATURA:

Tepl½ F., 1937: PÅspvky k dÅjinÅm Åesk©ho rybnÅkÅstvÅ. Publ. Min. zemÅdÅl. Å. 96, Praha, 243 pp.

FriÅ A., 1859: Åesk© ryby. Å½iva, Praha, pp. 36-49, 108-118, 178-191, 224-241, jako zvlÅitnÅ otisk, 56 pp.

BaruÅ V. & Oliva O., 1995: Fauna ÅR a SR. Mihulovci, Petromyzontes a ryby, Osteichthyes. Vol. 1. Academia/Praha. 414 437 pp.

- 1 zobrazenÅ

Source URL: <https://www.npcs.cz/druhova-ochrana>